

Ansiotulojen raskas verotus synkentää talouden näkymiä. Näyttää siltä, että tuloverotuksen kiristäminen myös kaventaa merkittävästi veropohjaa. Näin arvioi raportissaan ekonomisti Roger Wessman.

Suomen tuloverotus on kiristynyt viime vuosina, kun julkisen talouden alijäämää on paikattu veronkorotuksilla. Ensi vuodelle pääteyt verohelpotukset tuovat tähän vain pienen korjauksen.

Verotuksen progressio on jyrkentynyt, ja etenkin hyvätuloisten verotus on Suomessa kireämpää kuin useimmissa muissa Euroopan maissa.

Ansiotulojen kireä verotus synkentää Suomen talouden pitkän tähtäyksen näkymiä erityisesti siksi, että korkean osaamistason työntekijöiden kansainvälinen liikkuvuus jatkaa todennäköisesti kasvuaan.

Arviot ansiotulojen kireän verotuksen vaikutuksista näyttävät hyvin ristiriitaisilta.

Talouspolitiikan arviointineuvoston teettämän selvityksen mu-

kaan ansiotulojen verotus vaikuttaa vain vähän työn tarjontaan.

Valtiovarainministeriössä tehty analyysi sen sijaan päättyy johtopäätökseen, että työn tuloverotuksen itserahoitusaste olisi yli 70 prosenttia. Se merkitsee, että jos työn tuloveroastetta nostetaan sadan euron verran, kokonaisverotuohto nousee vain kolmisenkymmentä euroa.

Tuloverotuksen kiristymisen oletetaan siis kaventavan merkittävästi veropohjaa.

VEROTUKSEN VAIKUTUKSIA VAIKEA ARVIOIDA TARKASTI

Arvioiden vaihtelu heijastaa sitä, että verotuksen vaikutukset ovat moninaisia ja niiden tarkka arvioiminen on vaikeaa. Tutkimusten väliset ristiriidat ovat osittain näennäisiä ja liittyvät siihen, että

asiaa tarkastellaan erilaisista näkökulmista.

Edellä mainitut tutkimukset ovat esimerkiksi yksimielisiä siitä, että yleinen tuloverotuksen kiristyminen kasvattaa verotuloja. Niistä ei löydy tukea toiveille, että tuloverotuksen yleinen keventäminen maksaisi täysin itsensä vahvistamalla työnteon kannustimia.

Kansalaisten yleisen hyvinvoinnin kannalta verotusta ei kuitenkaan ole järkevää kiristää ääripisteeseen, joka maksimoi verotulot. Verotuksen kustannus veronmaksajille ylittää valtion saamat verotulot, jos otetaan huomioon verotuksen taloudenpitoa vääristävät vaikutukset.

Jos ainoastaan 30 prosenttia verotuksen kiristymisestä realisoituu verotulojen kasvuun, se kielii siitä, että verotulojen kas-

vattamisella on merkittäviä negatiivisia sivuvaikutuksia talouteen. Kansalaisille koituva kustannus verotuksen kiristämisestä voi olla moninkertainen valtion tulojen lisäykseen verrattuna.

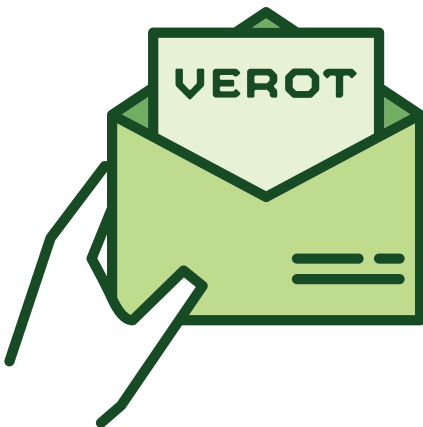
Hyvinvointitappio voi siis olla merkittävä, vaikka verotulot kasvavat.

LYHYT TÄHTÄYS JA PITKÄ TÄHTÄYS

Arvioiden erot selittyvät osin sillä, että tuloverotuksen vaikutus ei ole vakio, vaan se vaihtelee muun muassa sen mukaan, mitä työnteijäryhmää ja aikaperiodia tarkastellaan. Keskimääräisen palkansaajan verotuksella on lyhyellä tähtäyksellä verrattain vähän vaikutusta hänen työpanokseensa ja ansiotuloihinsa.

Yrittäjien ja suurituloisten palkansaajien tapauksessa vaikutus on taas suurempi. Näillä ryhmillä on enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa verotukseensa muuttamalla käyttäytymistään.

Verotuksen vaikutuksen voidaan olettaa kasvavan myös yli ajan, kun tulonsaajat ehtivät sopeutua verotuksen uuteen tasoon. Tutkimukset, joissa tarkastellaan veromuutosten välittömiä vaikutuksia, siis todennäköisesti aliarvioivat verotuksen vaikutuk-

sia.

Veron vaikutus ei rajoitu ainoastaan siihen, että verotettavan omat ansiotulot supistuvat. Heikentyneillä kannustimilla voi olla laajempia seurannaisvaikutuksia. Avainhenkilöiden heikentynyt työinto voi heijastua talouden aktiviteetin vähenemisenä, ja supistaa välillisesti muidenkin tulonsaajien tulovirtoja.

VEROJEN MERKITYS KASVAA KUN MUUTTOLIIKE KASVAA

Tutkimukset, jotka yrittävät arvioida verotuksen kokonaisvaikutusta kansantalouteen, kertovatkin suuremmista kustannuksista, kuin tutkimukset, jotka fokusoituvat vain siihen, miten verotus vaikuttaa verotettavan omaan tuloon.

Verotuksen merkitys voi myös kasvaa, koska työvoiman liikkuvuus lisääntyy. Vuonna 2015 Suomesta muuttaneiden määrä kohosi 15 000:een, uuteen ennätykseen. Lyhyellä aikavälillä ilmiön vaikutus työvoiman kasvuun on toki varsin vähäinen.

Pidemmällä

tähtäyksellä muuttoliikkeellä voi olla merkittävä vaikutus. Maastamuuttajien määrä on yli neljäsosa Suomessa viime vuonna syntyneiden määrästä. Kun vielä ottaa huomioon sen, että ydinosaajat ovat todennäköisesti vahvasti yliedustettuina muuttajien joukossa, muuttoliikkeen taloudellinen merkitys korostuu.

Suomen taloudelle voi siten koitua merkittävä tappio, jos työn kireä verotus tekee maastamme luotaantyyntävän ympäristön luoville ja huippuosaaville työnteekijöille.

SUOMEN TULOVEROTUS YHÄ KIREÄMPÄÄ

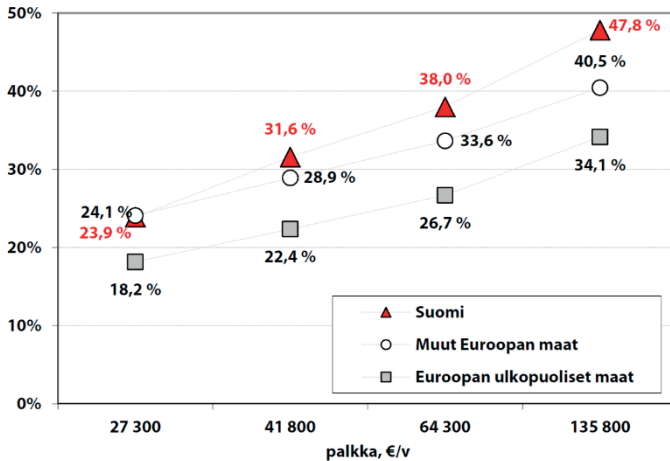
Kansainvälisessä vertailussa Suomi on varsin kireän verotuksen maa, etenkin kun tarkastelee keskituloisten ja korkeatuloisten verotusta. Suomi erottuu muista erityisesti verotuksen korkean

progression ja korkeiden marginaaliverojen takia. Verotaikka nousee verrattain nopeasti, kun tulot kasvavat.

Palkkaverotuksen vertailu eri maiden välil-

Kuva 4.6 Perheettömän palkansaajan tuloveroprosentit Suomessa ja muissa vertailumaissa keskimäärin palkkatasoittain vuonna 2015

Lähde: Mikael Kirkko-Jaakkola Kansainvälinen palkkaverovertilau 2015

lä on vaikeaa, koska verosäännökset poikkeavat toisistaan monella tavalla, ja esimerkiksi perhesuhteet vaikuttavat verotukseen eri tavoin.

Suomen palkkaverotus on joka tapauksessa pääsääntöisesti keskiarvoa kireämpi, eikä johtopäätös muutu, vaikka tarkastelutapa vaihtuisi.

Veronmaksajien keskusliiton pääekonomistin Mikael Kirkko-Jaakkolan selvitys kuvaa hyvin Suomen palkkaverotuksen erityispiirteitä. Hyvin matalapalkkaisten kohdalla verotus on eurooppalaista keskitasoa. Korkeammassa tuloluokissa verotus Suomessa on keskiarvoa kireämpää. Ero siis kasvaa, kun tulot kasvavat.

MARGINAALIVEROTUS KESKIARVOA SUUREMPI

Verotaakan nopea kasvu tulojen myötä kertoo siitä, että ansioiden lisäystä verotetaan Suomessa suhteellisen ankarasti. Jo matalimmassa tuloluokassa Suomen marginaalivero on Kirkko-Jaakkolan laskelmien mukaan reippaasti keskiarvoa korkeampi, 45,4 prosenttia. Eurooppalaisten vertailumaiden keskiarvo on 37,5 prosenttia.

Palkansaajien suoraan maksamat tuloverot eivät kuitenkaan yksin kerro kaikkea työn verotuksesta. Työtuloja verotetaan lisäksi työnantajien maksamien sosiaaliturvamaksujen kautta.

Yksittäisten maiden välillä on suuria eroja siinä, missä määrin verot on määrätty työntekijöiden tai työnantajien maksettaviksi. Pitkällä tähtäyksellä voidaan olettaa palkkojen sopeutuvan niin, että ei ole väliä, kenelle muodollinen verovelvollisuus on asetettu.

Oleellinen seikka on niin sanottu verokiila, joka kertoo, kuinka paljon työnantajan maksamista palkkakuluista päätyy verottajalle työnantajamaksujen tai palkan-saajan maksaman veron kautta.

Suomen työnantajamaksut ovat verraten lähellä kansainvälistä keskiarvoa. Kansainvälisen vertailun tulokset eivät siis muutu paljon, vaikka tarkastellaankin verokiilaa. Monissa maissa tosin – toisin kuin Suomessa – työnta-

jamaksuille on asetettu katto.

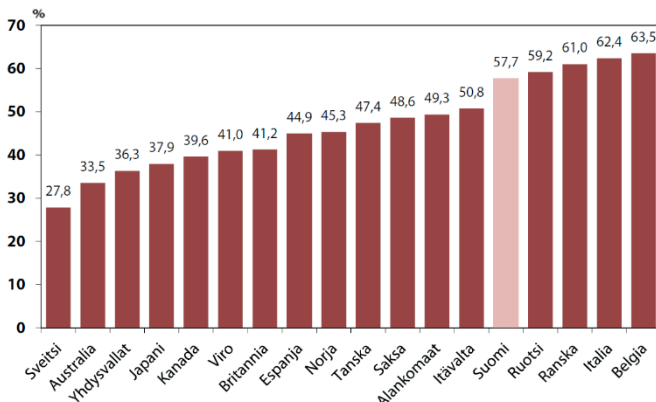
Suurituloisten verotus on siis tälläkin mittarilla Suomessa vertailumaita kireämpi, mikä korostaa suomalaisen verojärjestelmän progressiivisuutta.

SUOMI SUURITULOISTEN ANKARA VEROTTAJA

Suurituloisten kokonaisverotuksessa Suomi kuuluu siten kireimmän verotuksen kärkejoukkoon. Verotus on selvästi ankarampaa kuin valtaosassa vertailumaita.

Pohjoismaista ainoastaan Ruotsissa korkeatuloisten verokiila on lähellä Suomen tasoa. Korkeasta tuloverotuksesta tunnetussa Tanskassa lähes olemattomat työnantajamaksut pudottavat verorasitusta.

Kuva 4.14 Suurituloiseen palkkaan, vuosipalkka 135 800 euroa, kohdistuva palkkaverokiila vuonna 2015, perheetön palkansaaja, % työvoimakustannuksesta

Lähde: Mikael Kirkko-Jaakkola Kansainvälinen palkkaverovertailu 2015

Lisätulon verotus eli marginaalivero on olennainen asia verotuksen kannustinvaikutusten näkökulmasta.

OECD-maiden vertailussa Suomen marginaaliverokiila on 35 maan joukossa 7. suurin, ja näin on jo silloin, kun tarkastellaan työntekijöitä, joiden ansiot ovat 67 prosenttia yli keskitulon. Suomessa tämä tarkoittaa noin 60 000 euron tuloluokkaa.

Suomen ylimmässä veroluokassa marginaaliverokiila nousee vielä tästä yli 65 prosenttiin, mikäli työnantajamaksut otetaan huomioon.

TULOJEN VEROJOUSTO VAIKUTUKSEN MITTARI

Suomen tuloverotus on siis kiis-

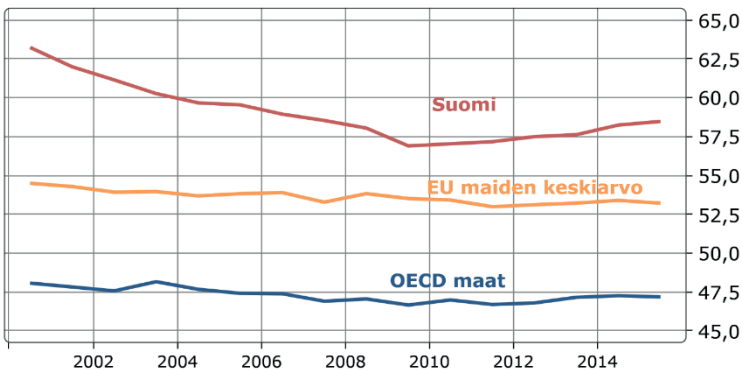
tatta suhteellisen kireä, joskin Euroopasta löytyy vieläkin raskaamman verotuksen maita.

Enemmän kiistaa on siitä, kuinka suuri merkitys verotuksen kireydellä on. Tutkimustulokset tuovat lisävalaistusta asiaan, mutta yksittäisten tutkimusten perusteella ei kuitenkaan ole syytä tehdä kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä.

Talouselämyksen arviointineuvoston teettämä selvitys nostaa esiin sen, että suomalaisten ja kansainvälisten tutkimusten perusteella verotuksella on lähes olematon vaikutus keskimääräisen palkansaajan työnteon määrään (Matti, Harjunen ja Kosonen 2016).

Täyspäiväistä vakituista työtä tekevällä työntekijällä on nimitäin varsin pieni mahdollisuus vai-

Marginaaliverokiila, keskitulot + 67 %

© rogerwessman.com Lähde: Macrobond

kuttaa työpäivän pituuteen, niin kauan kuin hän jatkaa päätoimista työntekoa.

Päätoimisten työntekijöiden työtunnit ovat kuitenkin epätavallinen mittari verotuksen vaikutuksen arvioimiseksi. Verokannustimet voivat vaikuttaa myös työtehoon, koulutus- ja uravalintoihin sekä veronkiertoon. Verotuksella voi olla vaikutusta myös siihen, osallistuvatko pienten äitien lapset ollenkaan työelämään.

Verotuksen kokonaisvaikutusta on yritetty mitata tarkastelemalla verotuksen vaikutusta palkansaajien tuloihin, eli verotettavan tulojoustoa.

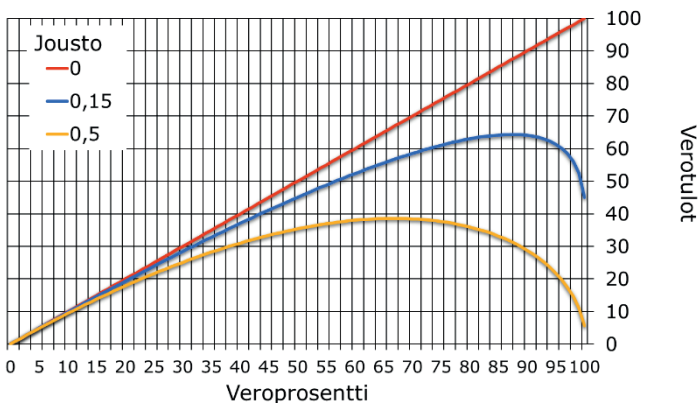
Jousto kertoo siitä kuinka paljon verotettavat tulot vähenevät,

kun tulot verojen jälkeen vähenevät prosenttiyksikön verran. Tulossa pitäisi näkyä kaikki yllämainitut kannustinvaikutukset.

Verotuksen tulojouston perusteella voimme arvioida, miten veronkorotukset vaikuttavat verotuloihin. Jos verotuksella olisi vaikutusta verotettavien käyttäytymiseen ja kansantalouteen, vaikutus olisi suoraviivainen. Kun jousto on nolla, verotulot ovat suorassa suhteessa verotuksen kiryyteen.

Jos taas veronkiristykset saavat veronmaksajat muuttamaan käyttäytymistään, verotulojen kasvu jää pienemmäksi. Kun verotus kiristyy, negatiivinen kannustinvaikutus vähentää vero-

Verotulot

Lähde: Bastiat Consulting

tettavia tuloja, ja verotulojen kasvu hyytyy. Suoran viivan sijaan saadaan niin sanottu Laffer-käyrä. Sen mukaan verotulot kääntyvät jossakin vaiheessa laskuun, kun verotus kiristyy.

LAFFERIN KÄYRÄN MATEMATIIKKA

Kuvion käyrän muoto ei tarkoita sitä, että korkeasti verotetut (tai suurituloiset) reagoisivat herkemmin veromuutoksiin. (Näinkin voi toki olla, ja silloin käyrä kääntyisi vielä jyrkemmin.)

Käyrän muoto johtuu puhtaasti matematiikasta. Verotuloja menetetään enemmän jokaista tulojen prosenttiyksikön laskua kohti, kun veroprosentti on korkea.

Suomen tapauksessa VATTin tutkimus arvioi, että jousto on hyvin alhainen, vain 0,15 (Matikka 2015). Tämän arvion perusteella verotusta voitaisiin kiristää lähes 90 prosenttiin asti, eli hyvin tiukaksi, ennen kuin verotulot kääntyisivät laskuun.

On monta syytä olettaa, että todellisuudessa jousto voi olla selvästi suurempi kuin 0,15. Ja vaikka jousto olisikin näin pieni, lähes 90 prosentin veroaste tuskin olisi järkevä.

Jo paljon alhaisemmalla tasolla veron kiristyminen alkaa vaikut-

taa merkittävästi verotettaviin tuloihin. Toisin sanoen veronkorotusten tuoma kasvu verotuloihin on yhä pienempi. Pienenevä hyöty on syytä suhteuttaa kasvavaan haittaan, siis verotettavien tulojen laskuun.

ENTÄ VERONALENNUKSEN ITSERAHOITUSASTE?

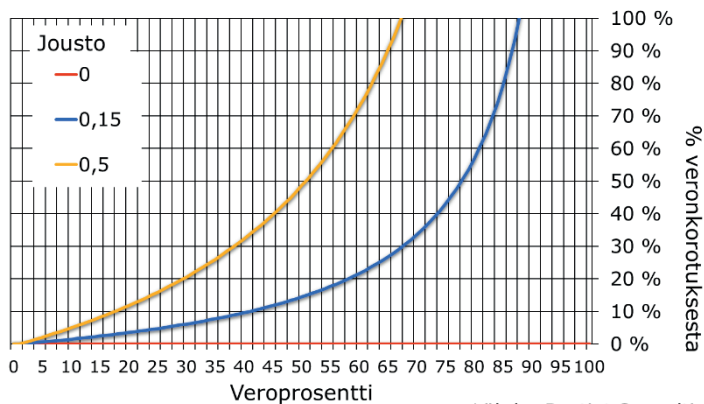
Verotuksen muuttuvaa vaikutusta voidaan tarkastella laskemalla veronalennuksen itserahoitusastetta. Se kertoo siitä kuinka suuri osa veronalennuksen laskennallisesti aiheuttamasta verotulojen laskusta kompensoituu verotettavien tulojen kasvulla (olettaen, että jousto olisi nolla).

Tämä osuus nousee pienelläkin joustolla nopeasti, kun veroprosentti ylittää 60 prosenttia, kuten korkein marginaalivero tekee Suomessa.

Itserahoitusaste on kuitenkin selvästi suurempi, kun otetaan huomioon verojärjestelmän progressiivisuus. Kannustinvaikutus tulee marginaaliverosta. Marginaaliveron muutoksen verotuloja kasvattavaa vaikutusta vaimentaa se, että veromuutos koskee ainoastaan pientä osaa verotettavan tuloista.

Matikka arvioi Suomen tulojakauman perusteella, että korkeim-

Itserahoitusaste

Lähde: Bastiat Consulting

man marginaaliveron kiristyksen verotuloja kasvattava vaikutus on vain kolmasosa kaikkia tuloja koskevan tasaveron nostoon verrattuna.

Marginaaliverotuksen nostamisen vaikutus verotuloihin on siis sama, kuin tasaveron nosto kolminkertaisella joustolla – eli lähes 0,5:n joustolla.

Tällöin korkein marginaalivero Suomessa on jo niin suuri, että on kyseenalaista, johtaako sen kiristäminen verotulojen kasvuun, vaikka tulojousto olisi hyvin pieni.

JOUSTOA VAIKEA ARVIoidA

Joustolla on suurta merkitystä sille, mitä haittavaikutuksia verotuksella on. Jouston arvioiminen on kuitenkin vaikeaa.

Verotettavien tulojen kehityk-

seen vaikuttaa moni muukin tekijä kuin verotus, joten emme voi tehdä suoria johtopäätöksiä siitä, miten verotettavat tulot ovat muuttuneet, kun veroja on muutettu. Emme voi suorittaa ihmisillä satunnaiskokeita, joissa eri koehenkilöille asetettaisiin eri veroasteita.

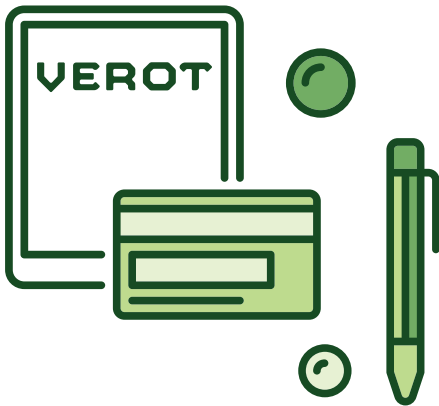
Suomessa on yritetty arvioida verotuksen vaikutusta tarkastelemalla kunnallisveron muutosten vaikutusta 24–60 -vuotiaiden tuloihin 1997–2005 (Matikka 2015). Tätä lähemmäs satunnaiskoetta on vaikeata tulla, koska yksilöiden kohdalla veromuutokset riippuvat siitä, missä kunnassa verotettu sattuu asumaan.

Tutkimusta on syytä tarkastella tarkemmin, jotta ymmärrettäisiin, miksi edes hyvin tehty tutkimus ei

pysty antamaan kovin täydellistä kuvaa verotuksen vaikutuksista.

Valitettavasti varsin kattava yli 700 000 henkilön tutkimusaineistokaan ei anna kovin tarkkaa arviota joustosta. Tutkimuksen johdopäätösten mukaan paras arvio joustolle on 0,16. Luku on 0,15, mikäli joustoa painotetaan verotettavien tuloilla.

Tilastollinen epävarmuus on kuitenkin kohtuullisen suuri, 95 prosentin luottamusvälillä jouston

vaihteluväli on – 0,02:sta 0,34:ään. Tutkimuksen perusteella jousto voi siis hyvin olla ”parasta arviota” tuplasti suurempi tai mahdollisesti olematon.

KUNNALLISVERON MUUTOKSET PIENIÄ

Ongelmana on se, että kunnallis-

veron muutokset ovat hyvin pieniä, tyypillisesti prosenttiyksikön tai prosenttiyksikön puolikkaan tarkistuksia. Niiden vaikutus helpposti siten hukkuu muihin tekijöiden vaikutukseen, ja veromuutoksen efektiä on vaikea havaita.

Lopputulokset on myös hyvin herkkä sille, miten tuloksia mahdollisesti vääristävät tekijät otetaan huomioon.

Esimerkiksi arvio joustosta voi olla liian suuri, koska veroja korottavissa kunnissa tulokehitys on muista syistä heikko, mikä nimenomaan aiheuttaa paineita veronkorotuksiin. Korrelaatio ei silloin kerro syy-yhteydestä verojen ja tulojen välillä, vaan jokin kolmas tekijä aiheuttaa sekä veronkorotukset että heikon tulokehityksen.

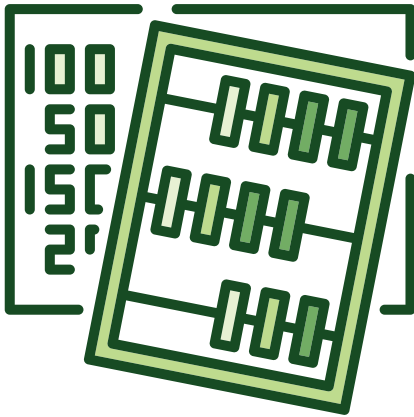
Tutkimuksessa on pyritty poistamaan vääristävien tekijöiden vaikutus joustoarviosta. Jos niitä ei olisi otettu huomioon, arvio tulojoustosta olisi ollut peräti 0,66. Tämä seikka korostaa, miten tärkeää on määritellä oikein käytetty malli.

VEROILLA MONIA VAIKUTUKSIA

On myös syytä pitää mielessä, että VATT:n tutkimus ei pysty kertomaan kaikkea verotuksen vaikutuksista.

Ensinnäkin tutkimus todennäköisesti aliarvioi sitä, miten verotus vaikuttaa työelämään osallistumiseen. Tutkimus nimittäin keskittyy 24–60 -vuotiaisiin eli parhaassa työiässä oleviin ihmisiin, joiden vuositulot olivat aloitusvuonna vähintään 20 000 euroa.

Tulokset eivät siten kovin hyvin kuvaa verotuksen mahdollista vaikutusta nuorten, vanhusten ja matalapalkkaisten työntekoon. Juuri nämä ryhmät kuitenkin poh-

tivat, onko ylipäättään järkevää tehdä työtä. Pelkästään tuloalaran pudottaminen 15 000 euroon nostaa arvioidun jouston 0,2:een.

Tutkimus ei myöskään pysty kertomaan verotuksen mahdollisista pitkäaikaisista vaikutuksista esimerkiksi koulutukseen tai ura-

valintoihin. Kohderyhmän koulutusvalinnat ovat pääosin jo takanapain.

Ei ole myöskään syytä uskoa, että tarkastelun aikana henkilöt olisivat täysin sopeuttaneet uravalintansa vallitsevaan verotukseen. Jos verotuksen kiristyessä tekee mieli siirtyä mukavampaan mutta matalapalkkaisempaan työpaikkaan, mieluisan työpaikan löytäminen voi viedä aikaa.

PIENET MUUTOKSET EIVÄT JOHDA URAMUUTOKSIIN

Toisaalta prosenttiyksikön suuruisilla muutoksilla tuskin on ratkaisevaa merkitystä uravalinnoille. Näin pienet verotarkistukset jäävät helposti monelta huomaamatta.

Kansainväliset tutkimustulokset indikoivatkin, että arviot joustoista ovat pienempiä, kun tarkastellaan pieniä veronmuutoksia. Toisin sanoen vaikutukset eivät siis ainoastaan ole pienempiä, vaan pienempiä suhteessa verotuksen muutokseen.

Sitä paitsi tutkimus seuraa ainoastaan henkilöitä, jotka eivät tutkimuksen aikana vaihtaneet asuinkuntaa. Siten verotuksen mahdolliset vaikutukset maastamuuttoon eivät heijastu arvioidussa joustossa. Asialla voi olla

kasvavaa merkitystä, kun työvoima liikkuu herkemmin maasta toiseen.

Tutkimus pyrkii myös mittaamaan ainoastaan veronmuutoksen vaikutuksen verotettavan omiin tuloihin. Kokonaisvaikutus talouteen voi kuitenkin olla monesta syystä suurempi. Tulonsaajien – ja varsinkin yritysten avainhenkilöiden – lisääntyneet ponnistelut voivat kasvattaa muiden tuloja. Työllään vaurastuneet voivat innostaa muitakin ahkeromaan. Verotuksella voi siten olla vaikutusta koko yhteiskunnalliseen ilmapiiriin ja siihen, miten työntekoon suhtaudutaan.

KIREÄMPI VEROTUS VOI NOSTAA PALKKATASOA

Verotuksella voi myös olla negatiivista vaikutusta talouteen, jos kireämpi työn verotus nostaa palkkavaatimuksia ja korkeammat palkat rajoittavat työllisyyden kasvua, kuten tutkimuksessa on argumentoitu (esimerkiksi Tyrväinen 1995).

Tätä vaikutusta ei havaita kunnallisveron muutoksiin perustuvassa yksilötason tarkastelussa, jos palkat asetetaan valtakunnallisissa palkkaneuvotteluissa. Tuloverojen alentamisesta voi siis olla lisähyötyä, jos sen avulla saavute-

taan maltillisia palkkaratkaisuja ja parempaa kilpailukykyä.

Aivan toinen asia on, että tuloverojen alentamisella voi heikossa suhdannetilanteessa olla talouden kokonaiskysyntää elvyttävää vaikutusta. Tätäkin kautta veronkorotus voi osittain rahoittaa itsensä.

Elvytyksen ydin on silloin kuitenkin julkisen talouden kasvava lainanotto, eikä tätä vaikutusta ole syytä sotkea tulojen verojouktoon, joka ei perustu velkaelvytykseen.

KOKONAISTARKASTELUISSA VAIKUTUKSET SUUREMPIA

Myös verotuksen makrotason vaikutuksia on tutkittu maiden välillä vertailuilla. Niissä voi yrittää selvittää tuloverotuksen vaikutusta koko talouteen eikä ainoastaan verotettavien henkilöiden omiin tuloihin.

Verotuksen kansainväliset erot ovat suurempia, ja maiden välisessä vertailussa voidaan periaatteessa havaita myös pitkäaikaisia vaikutuksia, siltä osin kuin erot ovat olleet pysyviä.

Ongelmana toki on se, että maiden välillä on myös monia muita eroja, joiden vaikutusta lopputulokseen voi olla vaikea ottaa huomioon.

Maiden välisissä vertailuissa päädytäänkin tyypillisesti arvioihin, joiden mukaan verotuksen vaikutukset ovat suurempia.

Talounobelisti talousnobelisti Edward C. Prescott kiinnitti huomiota siihen, että G7-maiden välillä on vahva yhteys tehtyjen työtuntien ja veron välillä. Tehdyt työtunnit olivat 90-luvun puolivälissä jopa 50 prosenttia korkeampia Yhdysvalloissa, Iso-Britanniassa ja Japanissa kuin manner-Euroopan maissa, jossa työn verotus oli selvästi kireämpää (Prescott 2004).

Prescottin havainto toki perustuu hyvin suppeaan aineistoon, ja havainnoille voi löytyä muita selityksiä. Työnteossa on kulttuuriin liittyviä eroja. Maissa jossa tuloverotus on kevyttä, talouspolitiikka on muutenkin työtä kannustavaa.

Joustavammat työmarkkinat ja pienemmät työttömyyskorvaukset kasvattavat myös työllisyyttä, ja tällöin korrelaatiot työn verotuksen ja tehtyjen työtuntien välillä voivat liioitella verotuksen vaikutusta.

Tosin Prescott toteaa, että 70-luvun alussa, jolloin verotuksen erot olivat nykyistä pienempiä, myös tehtyjen työtuntien erot olivat pienempiä. Tämä herättää kysymyksen, missä määrin tänään

havaittavat työkuulttuurin erot heijastavat verotuksen eroja.

Prescottin jälkeen laajemmat tutkimukset eivät ole antaneet tukea aivan niin dramaattisille lopputulemille. Pohjoismaisen ekonomistiryhmän tutkimus indikoi kuitenkin, että maiden välisessä makrotason vertailussa arvio verotuksen vaikutuksesta tehtyihin työtunteihin on jopa tuplasti korkeampi, kuin sellainen arvio, joka perustuu vain yksittäisten maiden sisäiseen vaihteluun (Jäntti et al. 2015).

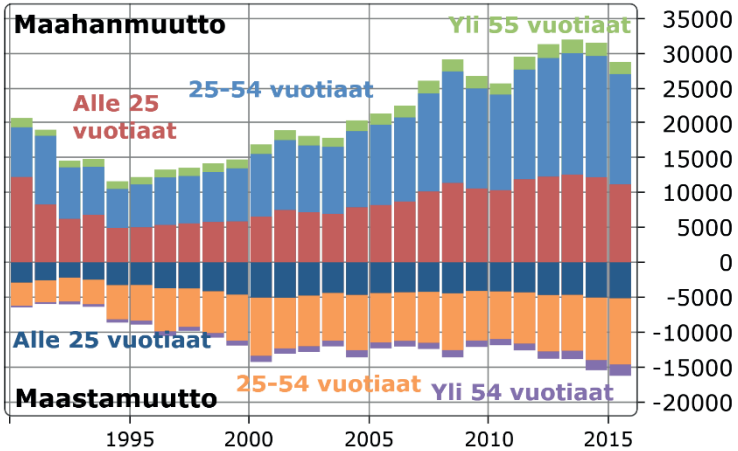
Maiden välisissä vertailuissa tutkimuksen arviot työtuntien joustosta vaihtelevat välillä 0,367 – 0,639. Tämä tulos koskee siis vain tehtyjä työtunteja eikä se siten ota huomioon, että verotus voi myös vaikuttaa tuloihin työtuntia kohti.

KANSAINVÄLISTYMINEN JA MUUTTOLIIKE

Verotus voi vaikuttaa veropohjaan myös niin, että se vaikuttaa työntekijän päätökseen, työskenteleekö hän Suomessa vai ulkomailla. Tämän asian merkitys kasvaa kansainvälistymisen myötä, kun kynnyks muuttaa ulkomaille alenee.

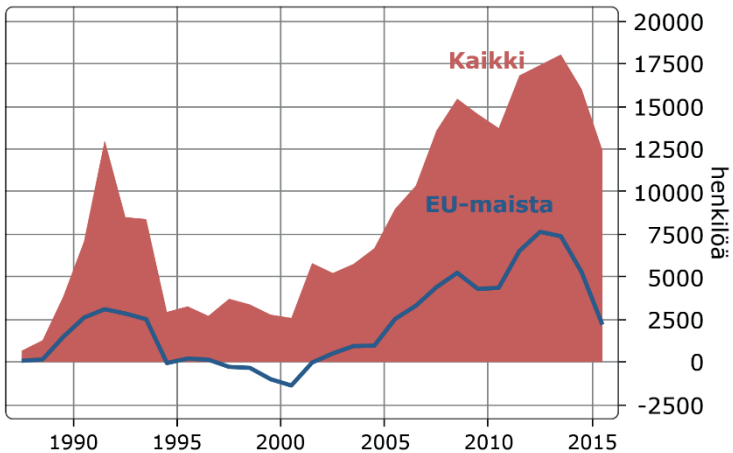
Muuttoliike Suomesta ja Suomeen on kaksinkertaistunut kah-

Suomi muuttoliikeet

© rogerwessman.com Lähde: Macrobond

Nettomuutto Suomeen

© rogerwessman.com Lähde: Macrobond

den viimeksi kuluneen 20 vuoden aikana. Suurin osa muuttajista on nimenomaan parhaassa työiässä olevia. Verosyistä Suomesta muuttaneet eläkeläiset, jotka ovat olleet paljon otsikoissa, ovat lukumääräisesti pieni ryhmä.

Vuosittainen muuttoliike on toki varsin pientä suhteessa työikäiseen väestöön. Verotuksella tuskin on siihen merkittävää lyhyen aikavälin vaikutusta, koska muuttoliikettä säätelee moni muikin tekijä.

Muuttoliikkeessä pitkän aikavälin vaikutus voi olla paljon merkittävämpi. Liikkuvuus on suurinta työelämän alkuvuosina. Lähes kolmasosa muuttajista on 25–34 vuoden iässä. Vuosittain noin prosentti tästä ikäryhmästä

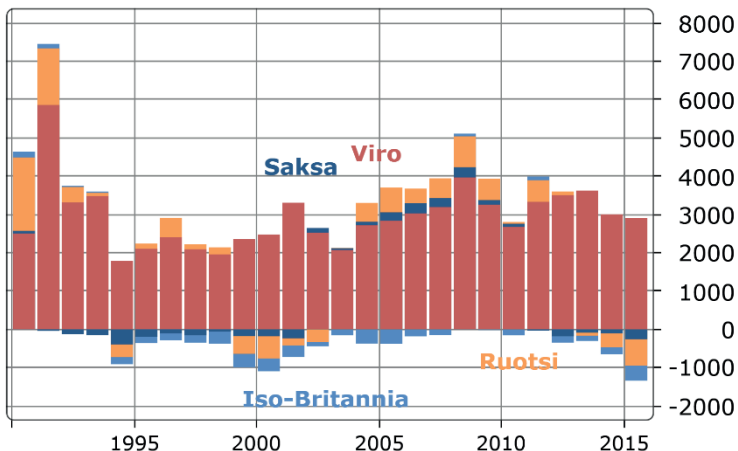
muuttaa ulkomaille. Tätä vauhtia siis 10 prosenttia Suomessa asuvista tähän ikäryhmään kuuluvista muuttaa ulkomaille.

Jos heidän työpanoksensa jää puuttumaan, vaikutus on ilman muuta merkittävä koko työiän aikana.

TOISTAISEKSI MONI PALAA SUOMEEN

Muuttoa tapahtuu toki molempiin suuntiin. Noin kolmasosa Suomeen muuttavista on paluumuuttajia. Merkittävä osa ulkomaille muuttaneista palaa siten jonkin ajan kuluttua Suomeen. Joka tapauksessa kasvavalle määrälle suomalaisia työnteko toisessa maassa on vaihtoehto, jos Suomi syystä tai toisesta ei ole

Nettomuutto muutamiin EU-maihin

© rogerwessman.com Lähde: Macrobond

houkutteleva.

Edelleen Suomeen muuttaneiden määrä on suurempi kuin maasta lähteneiden. Viime vuosina kuitenkin maastamuutto on ollut kasvussa. (Turvapaikanhakijoita, joita ei vielä lasketa vakituksiksi asukkaiksi, ei näissä tilastoissa näy).

Selkeä muuttovoitto tulee ennen kaikkea EU:n ulkopuolisista maista. Suomen ja EU-maiden välillä muuttoliike on lähempänä tasapainoa. Muuttovoitto suh-

teessa muuhun EU:hun kanssa johtuu ennen kaikkea virolaisten jatkuvasta virrasta Suomeen. Muun muassa Ruotsiin ja Iso-Britanniaan on viime vuosina ollut kasvavaa nettomuuttoa.

Pelkästään muuttajien lukumäärä ei tietystikään anna täydellistä kuvaa muuttoliikkeen taloudel-

lisestä vaikutuksesta Suomeen. Vaikutus riippuu myös muuttajien tulotasosta.

Erityistä syytä huoleen on, jos maastamuuttajat ovat avainhenkilöitä, joiden panos edistää työllisyyttä ja nostaa siten myös maiden tulotasoa.

MUUTTOALTTIUS VAIHTELEE AMMATIN MUKAAN

Tutkimustuloksia verotuksen vaikutuksista muuttoliikkeeseen on vaikea yleistää. Herkkyys liikkua maasta toiseen vaihtelee vahvasti riippuen tarkasteltavasta ryhmästä.

Herkkimmin alhaisimpien verojen perään voivat muuttaa monessa maassa työskentelevät henkilöt, joiden työpaikka ei siis ratkaise asuinpaikkaa.

Esimerkkejä tästä ryhmästä ovat formula-kuskit ja esiintyvät taiteilijat. Julkisuudessa puhutaan vähemmän erilaisista huippuasiantuntijoista ja konsulteista, jotka samoin voivat vapaasti valita asuinmaansa. Informaatioyhteiskunnassa heitä on kuitenkin kasvava määrä, koska työ on entistä vähemmän sidottu yhteen paikkaan.

Asuinmaan valintaan vaikuttaa verotuksen lisäksi tietysti moni muukin tekijä. Informaatioyhteis-

kunnassakin fyysisellä läheisyydellä on merkitystä. Asiantuntijat kasaantuvat kaupunkeihin, jossa ne pystyvät vaihtamaan ideoita toistensa kanssa ja kehittämään yhdessä liiketoimintaa.

Kysymys kuuluu, onko meillä Suomessa tarpeeksi vahvoja asiantuntijaklustereita, jotta voimme uskoa maamme olevan niille houkutteleva sijaintipaikka korkeasta verotuksesta huolimatta?

Hyvät julkiset palvelut voivat tehdä Suomesta vetovoimaisen asuinmaan ja houkuttaa esimerkiksi lapsiperheitä takaisin kotiin.

Julkisten palveluiden tasolla on kuitenkin sitä pienempi merkitys, mitä suurituloisemmasta henkilöstä puhutaan. Kevyempi verotus sallii henkilön ostaa omilla rahoillaan vastaavan tasoisia palveluita ulkomailta.

Kansainväliset tutkimukset vahvistavat, että suurituloiset ovat suhteellisen herkkiä liikkumaan. Tanskassa tilapäistenkin verohelpotusten vaikutus on edistänyt merkittävästi maahanmuuttoa, ja jousto verojen suhteen on ollut jopa 1,5 – 2.

Tämän kokemuksen perusteella näyttää siltä, että verotuksella voi olla suuri merkitys, jos haluamme houkuttaa ulkomaisia osaajia

Suomeen.

Kansainvälinen muuttoliike on siis syytä ottaa huomioon entistä enemmän, kun mietimme tuloverotuksen kehittämistä.

LÄHTEET

Jäntti, M., Pirttilä, J. & Selin, H. (2015): *Estimating labour supply elasticities based on cross-country micro data; A bridge between micro and macro estimates?* Journal of Public Economics, 127: 87-99

Kirkko-Jaakkola, M. (2015): *Kansainvälinen palkkaverovertailu 2015. Veronmaksajien keskusliitto. Verotietoa 74.*

Kleven, H., Landais, C., Saex E. & Schultz E. (2013): *Migration and wage effects of taxing top earners; Evidence from the foreigners' tax scheme in Denmark. National Bureau of Economic Research. Working Paper 18885.*

Kotamäki, M. (2015): *What is the fiscal position in Finland. Laffer curves calculated.*

Matikka, T. (2015). *The elasticity of taxable income; evidence from changes in municipal taz rates in Finland. VATT Working Papers 69.*

Matikka, T., Harju, J. ja Kosonen, T. (2016): *Tuloverotuksen vaikutus työn tarjontaan, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 5/2016.*

Prescott, E. C. (2004): *Why Do Americans Work So Much More Than Europeans?* Federal Reserve Bank of Minneapolis Quarterly Review 28 (1): 2-13.

Saez, E., Slemrod, J.B. & Giertz S.H. (2012): *The elasticity of taxable income with respect to marginal tax rates: A critical review, Journal of Economic Literature 50 (1): 3-50.*

Tyrväinen, T. (1995): *Wage determination in the Long Run, Real Wage Resistance and Unemployment, Bank of Finland Discussion Papers 12/95.*

